

Številka: 00104-267/2020/6
Datum: 3. 9. 2020

Odgovor na poslansko vprašanje dr. Franca Trčka v zvezi z novim šolskim in študijskim letom

Poslanec Državnega zbora Republike Slovenije dr. Franc Trček je na Vlado Republike Slovenije naslovil naslednje vprašanje v zvezi z novim šolskim in študijskim letom:

»Onkraj pogosto nekritične samohvale je pred nami izziv bodočega šolskega in študijskega leta, kjer se očitno pozablja, da bo pedagoška kondicija šolajočih se slabša.

Vlado sprašujem:

- Kako se bomo jeseni soočili s tem dejstvom?
- Katere ustrezne, tudi nove, didaktično-pedagoške ukrepe bomo pri tem uporabili?«

Vlada Republike Slovenije v nadaljevanju odgovarja.

V šolskem letu 2010/20 so bile pridobljene prve neposredne izkušnje o izobraževanju na daljavo in izkušnje s postopnim odpiranjem šol v mesecu maju in juniju, o čemer je Zavod RS za šolstvo (v nadaljevanju: ZRSŠ) opravil obsežno raziskavo. Pridobljene izkušnje in rezultati raziskave so podlaga za načrtovane aktivnosti in ukrepe v šolskem letu 2020/21, ki temeljijo na obstoječi zasnovi slovenskega šolskega sistema, opredeljenega z zakonskimi in podzakonskimi akti ter strokovnimi dokumenti. V kolikor bi se epidemiološko stanje v RS tako spremenilo, da ni možno izvajati izobraževanja v šolah, je edina možnost pouk na daljavo. Predvidenih je več modelov in podmodelov, ki bi se izvajali glede na epidemiološko sliko ter prostorske in kadrovske pogoje šol in s tem povezanih pogojev za izobraževanje učencev in dijakov. Vsi modeli so podkrepiljeni z didaktičnimi priporočili za izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa.

Iz izkušenj izobraževanja na daljavo in glede na rezultate raziskave za šolsko leto 2019/20, ki jo je opravil ZRSŠ je moč zaključiti, da je izobraževanje na daljavo možno izvesti le z drugačnimi organizacijskimi in pedagoško didaktičnimi pristopi ob upoštevanju drugačne obremenjenosti in motivacije šolajočih, kakor tudi drugačnih okoliščin za izvajanje izobraževanja, zato so bila za osnovno in srednjo šolo izdelana organizacijska in didaktična priporočila. Prav tako se je vodstvom in strokovnim delavcem šol nudila strokovna podpora ZRSŠ za uporabo različnih komunikacijskih kanalov, za komunikacijo preko različnih omrežij in pripravo e- gradiv, za učinkovito rabo IKT in kako najbolj učinkovito načrtovati učno-vzgojni proces. Strokovno podporo je izkoristilo več kot 20.000 učiteljev.

Za uspešno izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa je pomembna organizacija, za katero so odgovorni vodstveni delavci šole. Glede na to, da je možnih več scenarijev poteka pouka v šolskem letu 2020/21, je bila v mesecu avgustu organizirana strokovna konferenca za ravnatelje, ki jo organiziral ZRSŠ v sodelovanju z MIZŠ in drugimi javnimi zavodi. Prav tako so se za vodstvene delavce osnovnih in srednjih šol pripravljala nadaljnja izobraževanja in usposabljanja za vodenje javnega zavoda z uporabo IKT in razvoj digitalnih kompetenc.

ZRSS v šolskem letu 2020/21 nadaljuje z nadaljnjim izobraževanjem in usposabljanjem učiteljev osnovnih ter srednjih šol, da bi z drugačnimi in ustrežnejšimi pristopi lažje izvajali izobraževanje na daljavo in pri tem obdržali motivacijo za učenje učencev in dijakov. Za pouk, kot splet različnih aktivnosti sodelujočih, je pomembna obojesmerna interakcija med učencem in učiteljem v vseh fazah učno- vzgojnega procesa. Zato je pomembno, da se uporabijo tisti komunikacijski kanali, ki to omogočajo in hkrati omogočajo sodelovanje celotnega oddelka. Izkušnje in raziskava so pokazali, da se učitelji zavedajo, da z ustaljenimi metodami pouka ne bodo kos izzivom pouka na daljavo. Učiteljem so ponujeni webinarji: Vizualne predstavitve kot dokaz učencev/dijakov o učenju, Posnamem in delim razlago učne teme/vsebine, Spodbujam timsko delo in sodelovalno učenje ter Bogatim video/posnetke razlage učne teme/vsebine z interaktivnimi elementi, ki spodbujajo miselno aktivnost/učenje. V pripravi pa so tudi webinarji za spremljanje in vrednotenje znanja.

Za celotne kolektive so s strani ZRSS pripravljena svetovanja za krepitev kompetenc strokovnih delavcev pri pouku na daljavo s področja varnega in spodbudnega učnega okolja, načrtovanja pouka na daljavo, pridobivanja dokazov o znanju in pouku na daljavo, podajanju kakovostnih povratnih informacij o dokazih o učenju ter timsko in sodelovalno učenje.

V avgustu 2020 so bile organizirane študijske skupine na daljavo za več kot 16.500 učiteljev osnovnih in srednjih šol. Učitelji preko neposredne izkušnje uporabe medija kot interaktivnega orodja izpopolnjujejo veščine didaktične izpeljave pouka na daljavo, spoznavajo možnosti obojesmerne komunikacije, dela v skupinah in izmenjave izkušenj. Seznanjajo se s prednostmi digitaliziranega učnega načrta ter gradiv, ki jim bodo v pomoč pri načrtovanju pouka v šoli in pouka na daljavo.

Na področju visokega šolstva je MIZŠ od pričetka epidemije COVID-19 redno spremljalo izvajanje študijske dejavnosti na daljavo. Prav tako je potekala komunikacija z visokošolskimi zavodi ter jim posredovalo usmeritve za lažje delovanje v izrednih okoliščinah. MIZŠ se je z vodstvom zavodov dogovarjalo o uvajanju sprememb, kolikor je bilo to v danih okoliščinah mogoče. Zavodi so redno poročali o izzivih in težavah, na katere se je pristojno ministrstvo odzivalo s spremembo določb v interventnih zakonih, kadar je bilo to potrebno, ali s pojasnili in obrazložitvami.

Študijski proces se je v obdobju epidemije na daljavo izvajal s pomočjo spletnih učilnic, videokonferenc, posnetkov predavanj in ostalih oblik študijskega procesa, prek e-pošte, ostalih oblik dvostranske množične komunikacije, s pripravo izročkov ter z dodatnimi gradivi za študente. Posneta predavanja in ostala gradiva so shranjena v spletnih učilnicah. Visokošolski učitelji-ce so bili na voljo študentom in študentkam tudi za individualne ali skupinske konzultacije preko spletnih orodij za telekonference in z uporabo spletnih klepetalnic ter elektronske pošte.

Po poročanjih študentov in študentk je bila kvaliteta izkušnje pogosto odvisna od digitalne usposobljenosti predavatelja oziroma predavateljice in na nekaterih zavodih so predavatelji pogosto prehajali med platformami ter jih menjavali. Iz strukturnih sredstev so v preteklosti podprli razvoj digitalnih tehnologij in opreme, kar se je izkazalo kot ključno v času epidemije. Na MIZŠ se namreč od leta 2017 izvaja projekt za uvajanje IKT opreme v pedagoški proces na področju visokega šolstva – ta je primarno namenjen didaktičnim pristopom. V prihodnje se bo nadaljevalo s financiranjem usposabljanja visokošolskih učiteljev in digitalnega opismenjevanja. Od leta 2018 se že financira projekt Inovup <http://www.inovup.si/>, v okviru katerega se usposablja visokošolske učitelje-ice in jih opremlja z novimi pedagoško-didaktičnimi veščinami, znanji in kompetencami. Projekt pospešeno teče od 2019 in bo trajal vse do leta 2022.

Ob prepoznanih novih možnostih virov financiranja so na MIZŠ aktivno pristopili k pripravi možnosti in kasnejše prijave za črpanje sredstev, ki so predvidena za Slovenijo v okviru Programa EU za okrevanje in razvoj. S tem virom se želi nadgraditi obstoječe instrumente OP 2014-2020 (IKT v visokem šolstvu), zlasti opremiti VŠZ z opremo za pametne predavalnice ter nakup licenc za odprte

dostope do programske opreme in izobraževalnih platform. S tem se želi obdržati in pospešiti trenuten razvojni moment na področju visokega šolstva.

Poseben izziv predstavljajo praktična usposabljanja, zlasti na področju medicine, zdravstvenih ved in farmacije, vključno s terenskimi in laboratorijskimi vajami. Te so se ponovno začele izvajati šele z odpiranjem visokošolskih zavodov. V kolikor bodo učne baze ostale odprte za študente v poletnih mesecih, bodo ti letos lahko nadoknadili zamujeno s podaljšanjem v poletje in s tem zaključili letnike. Da bi zmanjšali ali vsaj ublažili tovrstna tveganja, se želi z zgoraj omenjenim virom opremiti simulacijske centre na zavodih, ki usposabljuje študente-ke s področij zdravstva (splošne in dentalne medicine, zdravstvene nege, babištva in farmacije). Prepoznali so namreč urgentno potrebo po investicijskih sredstvih za vzpostavitev in posodobitev simulacijskih učnih centrov na področju izobraževanja medicine in zdravstvenih ved za zagotavljanje izvedbe kliničnega usposabljanja. Najbolj akutna je situacija na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani, ki je trenutno skoraj v celoti odvisna od kliničnega usposabljanja v živo (na pacientu) in ima minimalno in zastarelo opremo za simulacijo kliničnega usposabljanja, ki ne omogoča simulacije bolezenskih stanj pacientov na ravni resničnih situacij (kar je namen simulacijskih lutk in pripomočkov).

Preverjanje znanja na daljavo predstavlja dodaten izziv. Izpostavljene so zlasti težave glede preverjanja identitete študentov ter opravljanja pisnih izpitov za velike skupine. Nekateri zavodi bodo v obeh preostalih izpitnih obdobjih vpeljali dodatne izpitne roke in s tem podaljšali izpitno obdobje. Študenti izpostavljajo tudi pomanjkljivo lastno IKT opremo in nestabilne internetne povezave, ki onemogočajo enake možnosti pri opravljanju izpitov na daljavo.

V tem delu je MIZŠ pristopilo k nakupu opreme in z zavodi išče rešitve za oblikovanje zaloga opreme, ki bi si jo študenti lahko izposodili – tak sistem je deloval tudi v času epidemije v tem študijskem letu. Velika težava je bila povezana tudi z zapiranjem čitalnic in študentskih domov, ki so pogosti alternativni (ali celo primarni) viri računalniške opreme in internetne povezave. Skupaj z omenjenimi zavodi (in NIJZ) se išče primerne in vzdržnejše rešitve, ki pa bodo zahtevale tudi določeno mero inoviranja klasičnih pristopov, kar se je med drugim lahko spremljalo pri prilagajanju ponudbe CTK.

Fakultete se soočajo tudi s težavami preizkusov nadarjenosti in spretnosti. Te so bile najprej zaradi zaprtja visokošolskih zavodov, trenutno pa zaradi prehajanja meja (obvezne karantene za kandidate iz držav na rdečem seznamu). O preverjanju znanja, zamiku študijskega koledarja in pogojih napredovanja odločajo zavodi sami. Ti so opravili analize in preglede internih aktov ter uvedli ustrezne spremembe podaljšanja študijskega koledarja v okviru določb Zakona o visokem šolstvu. MIZŠ sodeluje z vpisnimi službami visokošolskih zavodov, s katerimi so uredili možnost spremembe rokov za tovrstne aktivnosti.

Prijavno-vpisni roki so bili podaljšani, za kar je MIZŠ moralo zagotoviti pravno podlago. To je bilo potrebno tudi zato, da so visokošolski zavodi lahko med študijskim letom spreminjali dele akreditiranih programov, pri čemer so sodelovali tudi z NAKVIS. V tem delu bodo morali začasno rešitev urediti sistemsko in se tako odzvati na delo v novih okoliščinah.

MIZŠ izpostavlja vidik vključenosti in skrbi za vse skupine študentov in študentk. Prilagoditve in podpora so bili predvideni tudi v interventnih določbah interventnih zakonov. Izkazalo se je, da morajo te postati systemske, v izogib digitalne vrzeli in drugih oblik izključevanja skupin študentov-k. Zavodi morajo poskrbeti za ustrezno podporo različnih skupin študentov in študentk, kar se ureja tudi z novim *Pravilnikom o postopkih in načinu izvrševanja pravic študentov s posebnimi potrebami in posebnim statusom v visokem šolstvu*, ki je v pripravi.

Erasmus+ izmenjave: Po ocenah *Erasmus Student Network*, katere predsednik je izsledke na povabilo MIZŠ predstavil tudi slovenskim študentom v okviru študentskega foruma, ki so ga vzpostavili na ministrstvu, je bilo za študente v okviru programa Erasmus+ dobro poskrbljeno. MIZŠ in CMEPIUS sprva nista razpolagala s podatki o študentih na izmenjavah, zato sta jih morala pridobivati od zavodov (v luči organiziranja humanitarnih konvojev in evakuacijskih poletov). Sodelovanje z zavodi in ministrstvi je bilo zgledno in učinkovito, med drugim je MIZŠ pobudnik za prepoznavanje izjem v Odloku o prehajanju meja. V tem trenutku so na tem področju predvideni zlasti izzivi, povezani z izvajanjem karantenskih ukrepov.